

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет технологій та дизайну

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор КНУТД

д.е.н., проф. Іван ГРИЩЕНКО

« _____ » 2024 року

ПРОГРАМА

ВСТУПНОГО ІСПИТУ

зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

(денна, вечірня та заочна форми навчання)

освітньо-наукова програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

на здобуття ступеня доктора філософії

на 2024 р.

РЕКОМЕНДОВАНО

вченою радою факультету
управління та бізнес-дизайну
від 19 березня 2024 р.

Протокол № 10

Декан ФУБД

Олександра ОЛЬШАНСЬКА

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри фінансів та бізнес-консалтингу

від 05 березня 2024 р.

Протокол № 7

Завідувач кафедри фінансів та БК

Ірина ТАРАСЕНКО

ВСТУП

Мета вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок – це визначення фактичної відповідності рівня підготовки випускників ЗВО вимогам наукової підготовки за обраним фахом. Вступ до аспірантури за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок здійснюється на засадах вступних іспитів на загальних підставах, передбачених чинним законодавством на момент проведення вступних випробувань. Для спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок вступні іспити до аспірантури проводяться після завершення навчання та здобуття освітнього ступеня «магістр» або освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст».

Вступний іспит проводиться у комбінованій формі (письмова та усна). Складається з трьох теоретичних питань (письмова) та співбесіди. На надання письмової відповіді вступнику відводиться 2 години.

ОПИС ОСНОВНИХ РОЗДІЛІВ ТА ЇХ КОРОТКИЙ ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. Фінанси

Предмет та категорії фінансової науки. Генезис та еволюція фінансів. Фінансове право і фінансова політика. Бюджет. Бюджетна система. Бюджетний дефіцит. Державний кредит. Місцеві фінанси. Соціальні позабюджетні фонди. Страхування. Страховий ринок. Фінанси домогосподарств. Фінанси суб'єктів господарювання. Фінансовий ринок. Міжнародні фінанси.

РОЗДІЛ 2. Банківська справа.

Теоретичні основи функціонування банківської системи. Організація і функціонування провідних банківських систем зарубіжних країн. Статус та основні напрями діяльності центральних банків. Національний банк України та його функції. Банки як суб'єкти господарювання. Операції комерційних банків. Регулювання діяльності банків та банківський нагляд. Діяльність банківських об'єднань.

РОЗДІЛ 3. Страхування

Сутність, принципи і роль страхування. Класифікація страхування. Страхові ризики та їх оцінка. Страховий ринок. Страхова організація. Державне регулювання страхової діяльності. Особисте страхування. Майнове страхування. Страхування відповідальності. Перестраховання і співстраховання. Доходи, витрати і прибуток страховика. Фінансова надійність страхової компанії.

РОЗДІЛ 4. Фондовий ринок

Сутність, структура, функції, закономірності виникнення і функціонування ринку цінних паперів. Ринок акцій. Ринок облігацій. Ринок векселів. Біржовий та позабіржовий ринок цінних паперів. Учасники ринку цінних паперів. Державне регулювання ринку цінних паперів. Особливості розвитку фондового ринку України.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ВСТУПНИЙ ІСПИТ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

РОЗДІЛ 1. Фінанси

1. Предмет науки про фінанси.
2. Передумови виникнення та необхідність фінансів у суспільстві.
3. Фінанси як об'єктивна економічна категорія.
4. Призначення фінансів, їх функції.
5. Поняття про фінансову систему і теоретичні основи її побудови.
6. Фінансова система України, її структура.
7. Характеристика сфер і ланок фінансової системи України.
8. Управління фінансовою системою.
9. Оперативне управління фінансовою системою.
10. Зміст та значення фінансової політики.
11. Складові фінансової політики.
12. Фінансова політика України на сучасному етапі.
13. Фінансовий механізм, його сутність і роль у реалізації фінансової політики.
14. Складові елементи фінансового механізму.
15. Фінансове планування: сутність, принципи, методи та завдання.
16. Система фінансових планів. Зведений фінансовий баланс держави.
17. Сутність фінансового контролю.
18. Державні фінанси як інструмент регулювання економіки.
19. Бюджет як економічна і правова категорія. Функції бюджету.
20. Поняття бюджетної системи, принципи її побудови.
21. Міжбюджетні відносини. Види міжбюджетних трансфертів.
22. Організація бюджетного процесу в Україні.
23. Правові основи функціонування фондових бірж.
24. Сутність, призначення і роль міжнародних фінансів.
25. Міжнародні фінансові інституції.

РОЗДІЛ 2. Банківська справа

1. Еволюція банківської діяльності.
2. Сутність банківської системи та її інституціональна структура.
3. Сутність поняття банківська система та її типи.
4. Принципи побудови банківської системи.
5. Функції банківської системи.
6. Умови нормального функціонування банківської системи.
7. Фактори впливу на банківську систему.
8. Формування банківської системи в Україні.
9. Проблемні та кризові явища в банківській системі України.
10. Моделі банківських систем у країнах з розвинутою ринковою економікою: англійська, американська, німецька та японська, їх основні ознаки.

11. Історичні та економічні чинники формування моделей.
12. Підходи до організації банківського нагляду.
13. Принципи побудови комерційних банків.
14. Причини і шляхи створення центральних емісійних банків.
15. Статус, форми функціонування центральних банків світу.
16. Статус та основи організації центральних банків.
17. Основні напрями діяльності центральних банків.
18. Операції центральних банків.
19. Європейська система центральних банків.
20. Перспективи розвитку центральних банків.
21. Національний банк України.
22. Сутність та основні принципи діяльності комерційного банку.
23. Види банків, їх операції та функції.
24. Порядок реєстрації комерційних банків в Україні.
25. Організаційна структура та управління банком.

РОЗДІЛ 3. Страхування

1. Необхідність і значення страхового захисту.
2. Страховий фонд суспільства, його роль і значення.
3. Сутність страхування, його виникнення та розвиток.
4. Принципи страхування.
5. Роль страхування в економіці ринкового типу.
6. Поняття класифікації, її ознаки (історичні, економічні, юридичні).
7. Класифікація за об'єктами страхування.
8. Класифікація за формами проведення.
9. Поняття та основні характеристики ризику.
10. Класифікація страхових ризиків.
11. Проблеми і перспективи розвитку страхового ринку в Україні.
12. Органи нагляду за страховою діяльністю та їх функцій.
13. Світовий досвід щодо регулювання страхової діяльності.
14. Страхування життя та його місце в галузі особистого страхування.
15. Характеристика основних видів страхування життя.
16. Необхідність, зміст та значення соціального страхування.
17. Організація соціального страхування в Україні.
18. Особисте страхування та його зв'язок із соціальним страхуванням.
19. Страхування життя.
20. Страхування від нещасних випадків.
21. Індивідуальне страхування від нещасних випадків.
22. Страхування дітей та школярів.
23. Страхування робітників та службовців за рахунок підприємства.
24. Обов'язкове страхування пасажирів.
25. Добровільне медичне страхування.

РОЗДІЛ 4. Фондовий ринок

1. Дайте визначення ринку цінних паперів.
2. Яке місце займає ринок цінних паперів у структурі фінансового ринку?
3. Які цінні папери вважаються пайовими?
4. Дайте визначення боргових цінних паперів.
5. Охарактеризуйте похідні цінні папери.
6. Як здійснюється біржова торгівля цінними паперами?
7. Охарактеризуйте основні елементи, на які поділяється фондовий ринок в залежності від технології торгівлі цінними паперами.
8. Яку роль виконують грошовий ринок і ринок капіталів?
9. Які функції виконує ринок цінних паперів?
10. Які права і обов'язки має акціонер?
11. Назвіть, які переваги мають власники привілейованих акцій.
12. Під впливом яких основних факторів формується ринкова ціна акції?
13. Розкрийте механізм виплати дивідендів у виді акцій.
14. Як визначається ринкова ціна простих акцій з постійними темпами приросту дивідендів?
15. У чому полягають особливості оцінки простих акцій з непостійним приростом дивідендів?
16. Дайте визначення облігацій як боргових цінних паперів.
17. Які права і обов'язки мають емітенти і власники облігацій?
18. Поясніть, чому державні облігації вважаються надійними та ліквідними цінними паперами.
19. Як різняться облігації за методом виплати доходів?
20. Назвіть види вартісної оцінки облігацій.
21. Як визначається теперішня вартість облігації?
22. Дайте характеристику основних видів доходу від облігацій.
23. Охарактеризуйте історичний розвиток вітчизняного біржового ринку цінних паперів.
24. Охарактеризуйте основні види біржових угод.
25. Назвіть основні правила здійснення торгів на фондовій біржі.

ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА

РОЗДІЛ 1. Фінанси

1. Волохова І.С., Шикіна, О.Г. Фінанси : навчальний посібник: експрес курс. Харків : Видавництво «ПромАрт», 2018. 262 с. ISBN 978-966-364-788-3
2. Ярошевич Н.Б., Кондрат І.Ю., Ливдар М.В. Фінанси : навч. посіб. Ливдар-Львів : Видавництво «Простір-М», 2018. -298 с. ISBN 978-617-7501-62-5
3. Теорія фінансів : підруч. / За заг. ред. В. М. Федосова. – К. : Центр учбової літератури, 2017, 572 с. ISBN 978-611-01-1009-9
4. Колесников О. В., Бойко Д.І., Коковіхіна О.О. Історія грошей та фінансів : навч. посіб.: 2-ге видання виправлене та доповнене – К. : Центр учбової

літератури, 2017. – 140 с. ISBN 978-966-364-747-0.

5. Романенко О. Р. Фінанси : підруч. для ВНЗ – К.:Центр учбової літератури, 2016. 310 с. ISBN 978-966-364-788-3

6. Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні) : підруч. / За заг. ред. В. О. Онищенко. – К. : Центр учбової літератури, 2016. 600 с.

7. Лютий, І.О. Фінанси : підручник / І.О. Лютий [та ін.] – Київ : Ліра-К, 2019. 728 с. ISBN 978-617-7605-09-5

8. Шеремет О.А. Фінанси для фінансистів. Підручник. Центр Учбової літератури. 2020. 612 с. ISBN:978-617-673-148-1

РОЗДІЛ 2. Банківська справа

1. Банківська система: Навчальний посібник / За ред. І.М. Мазур. Дніпро: Пороги, 2017. 444 с.

2. Варцаба В.І., Заславська О.І. Сучасне банківництво: теорія і практика: Навчальний посібник Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 364с.

3. Демчук Н.І., Довгаль О.В., Владика Ю.П. Банківські операції: Навчальний посібник. Дніпро: Пороги, 2017. 461 с.

4. Зверяков М.І., Коваленко В.В., Сергеева О.С. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник. К.: ЦНПЛ, 2019.- 520 с.

5. Кузнецова С.А., Болгар Т.М., Пестовська З.С. Банківська система : навч. посіб. К.: ЦНПЛ, 2020. 400 с.

6. Банківські операції: навч.посіб. Ковальчук К.Ф., Вишнякова І.В., Савчук Л.М., Сокиринська І.Г. – К.: ЦНПЛ, 2022.- 162с.

7. Косова Т.Д. Центральний банк і грошово-кредитна політика. – К.: ЦНПЛ, 2019.- 320 с.

8. Прасолова С.П., Вовченко О.С. Банківські операції: підручник – К.: ЦНПЛ, 2022.- 568 с.

9. Банківська система : підручник / [М. Крупка, Є. Андрущак, Н. Пайтра та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. М. Крупки. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. – 524 с.

10. Банківська система: навчальний посібник / [Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О.] ; за заг. ред. Н. С. Ситник.- Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. - 580 с

РОЗДІЛ 3. Страхування

1. Базилевич В. Д. Страхування : підручник / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич, Р. В. Пікус та ін. ; за заг. ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання, 2008. – 1019 с.

2. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М. Страхування : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. - 350 с.

3. Страхування : підручник / С. С. Осадець, Т. М. Артюх, В. Л. Бабко та ін.; за заг. ред. С. С. Осадця. – К. : КНЕУ, 2002. – 599 с.

4. Плиса В.Й. Страхування: Підручник, 2-ге вид, виправлене й доповнене. Київ: Каравела, 2019. - 512 с.

5. Попова Л.В., Марич М.Г., Фецишин М.П. Міжнародне страхування: навч. посіб. Чернівці, ЧНУ ім. Ю.Федьковича, - 2019. - 184 с.
6. Соціальне страхування : навчальний посібник / О.В. Безкровний, В.І. Аранчій, В.І. Лихопій ; Полтавська державна аграрна академія. – Полтава. 2016. – 219 с.
7. Страхування : навчальний посібник / О. С. Журавка, А. Г. Бухтіарова, О. М. Пахненко. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – 350 с.
8. Страхування в Україні. Актуальне законодавство та судова практика. Збірник. С.В. Петков, Д.В. Журавльов, О.Ю. Дрозд, В.Г. Дрозд. – ЦУЛ, 2021 – 420с.
9. Соціальне страхування. Навч. Посібник. М.І. Мальований, П.К. Бечко, В.П. Бечко - Центр учбової літератури 2021- 496с.

РОЗДІЛ 4. Фондовий ринок

1. Ринок цінних паперів. Практикум / Н.М. Ваніна, О.В. Грищенко - Центр навчальної літератури – Київ, 2019 – 176 с.
2. Фондовий ринок: практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Дергалюк М.О.– Електронні текстові дані. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. – 99 с. Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/4b7bec23-bdf2-4a9c-8f88-ba7b9d2899fe/content>.
3. Фондовий ринок : Підручник : у 2 кн. – кн. 2 / В. Д. Базилевич, В. М. Шелудько, В. В. Вірченко та ін. ; за ред. В. Д. Базилевича ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : Знання, 2016. – 686 с. – (серія «Класичний університетський підручник»).
4. Слав'юк Н. Р. Ринок фінансових послуг: навчальний посібник. Національний університет «Києво-Могилянська академія». - Київ: НаУКМА, 2022. - 205 с.
5. Трусова Н. В., Нестеренко С. А., Якушева І. Є. Фінансовий ринок: навч. Посібн. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2021. 236 с
6. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» № 3480-IV від 23 лютого 2006 року. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
7. Закон України «Про акціонерні товариства» № 2465-IX від 27 липня 2022 року. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
8. Господарський кодекс України № 436-IV від 16 січня 2003 року. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ

Оцінювання відповіді на письмові питання та усну співбесіду здійснюється за шкалою. Максимальна кількість балів за вичерпні відповіді на три письмові питання та усну співбесіду складає 200 балів.

Шкала оцінювання відповідей на питання

Шкала оцінювання відповідей на питання				Критерії оцінювання
перше питання (письмове)	друге питання (письмове)	третє питання (письмове)	співбесіда (усне)	
60	60	60	20	Правильна вичерпна відповідь на поставлене запитання, продемонстровано глибокі знання понятійного апарату і літературних джерел, уміння аргументувати свою відповідь, наведено приклади
48	48	48	16	В основному відповідь на поставлене питання правильна, але є несуттєві неточності
36	36	36	12	Відповідь на поставлене питання загалом наведено, але не має переконливої аргументації відповіді, характеристики певних об'єктів
24	24	24	8	Відповідь показує посереднє знання основного програмного матеріалу, містить суттєві помилки при трактуванні понятійного апарату
12	12	12	4	Відповідь на запитання неповна та містить суттєві помилки
0	0	0	0	Відповідь неправильна або відсутня

Підсумкова шкала оцінювання

Оцінка в балах	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
180-200	A	відмінно
160-179	B	добре
150-159	C	
120-149	D	задовільно
100-119	E	
0-99	F	не склав